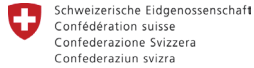

RAPORT NGA GRUPI I AUDITIMIT SOCIAL JANJEVË

PROJEKTI I MONITORUAR

NDËRTIMI I REZERVUARIT TË UJIT DHE REHABILITIMI I RRJETIT TË UJËSJELLËSIT NË JANJEVË

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Norwegian Embassy

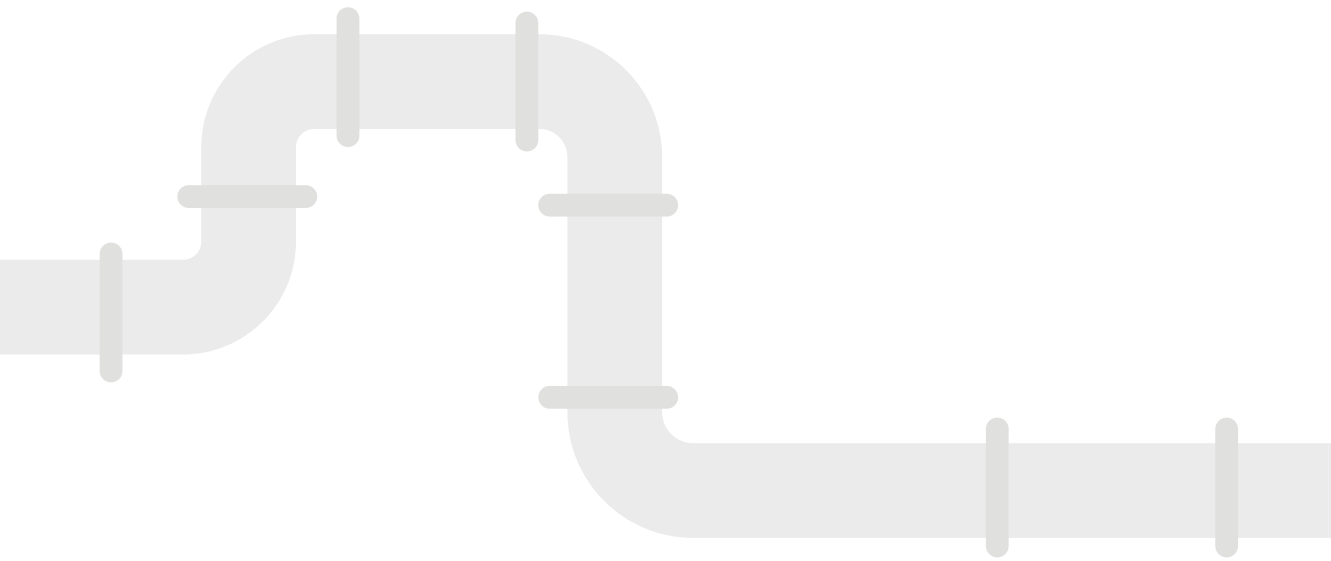
RAPORT NGA GRUPI I AUDITIMIT SOCIAL JANJEVË

PROJEKTI I MONITORUAR

NDËRTIMI I REZERVUARIT TË UJIT DHE REHABILITIMI I RRJETIT TË UJËSJELLËSIT NË JANJEVË

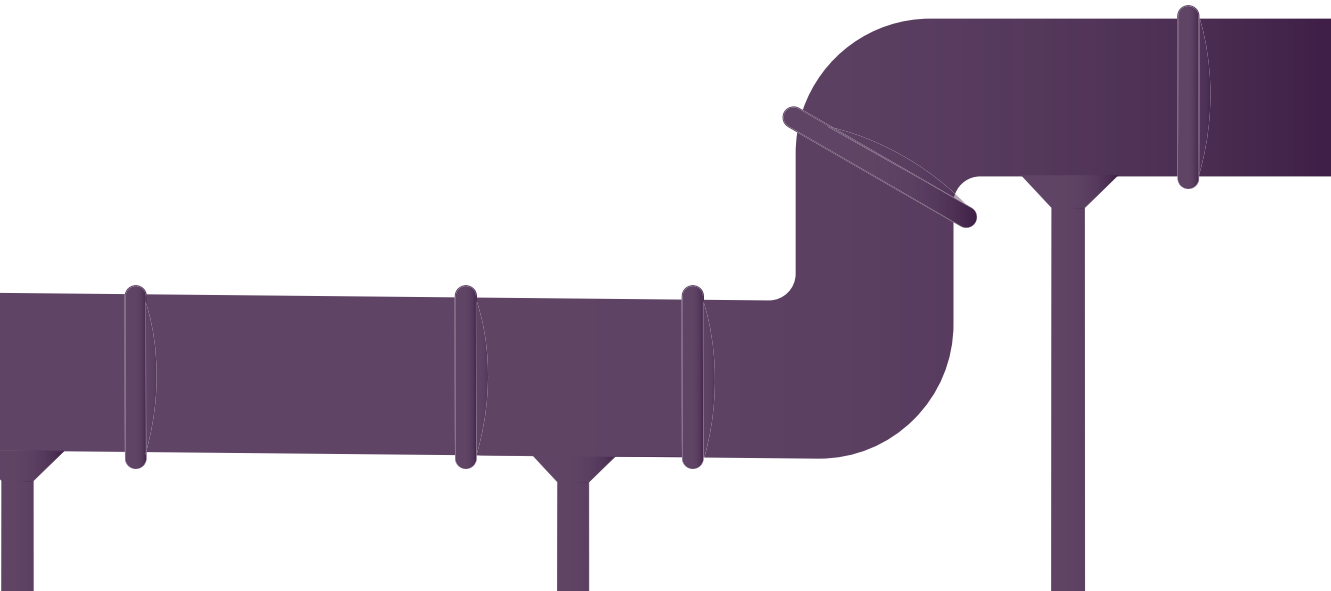

Opinionet e shprehura në këtë raport nuk i përfaqësojnë domosdoshmërisht qëndrimet e Zyres së Bashkimit Evropian në Kosovë, Qeverive të Zvicrës, Suedisë, Norvegjisë e as të HELVETAS Swiss Intercooperation.

PËRMBAJTJA

7	Rreth DEMOS
7	Rreth Platforma CiviKos
8	Auditimi Social: Pse mbështetet nga DEMOS dhe çfarë ka për qëllim?
9	Hyrje
10	Përmbledhje Ekzekutive
13	Rreth Auditimit Social
14	Hapat e Procesit të Auditimit Social
14	Metodologjia
14	Përzgjedhja e Projekteve dhe Komunave
17	Procesi i Auditimit Social në Komunën e Lipjanit
17	Themelimi i Grupit të Auditimit Social në Lipjan
18	Takimet e Rregullta të Grupit të Auditimit Social në Janjevë
18	Qëllimi Specifik i Grupit të Auditimit Social në Janjevë
19	Rreth Projektit
20	Gjetjet Kryesore
23	Rekomandimet
24	Lista e Përbërjes së Grupit të Auditimit Social

Rreth **DEMOS** Decentralisation and Municipal Support

Projekti për Decentralizim dhe Përkrahje Komunave (DEMOS), është projekt i bashkëfinancuar nga Bashkimi Evropian, Zvicra, Suedia dhe Norvegjia, zbatuar nga HELVETAS Swiss Intercooperation-Kosovo.

DEMOS përkrahë të gjitha komunat e Kosovës për të sjellë ndryshime sistemike që nxisin qeverisjen e mirë, dhe ofrimin e shërbimeve më të mira që ndikojnë pozitivisht në jetën e përditshme të qytetarëve.

DEMOS III ka për objektive të përgjithshme përmirësimin e performancës së komunave në qeverisje, menaxhim dhe shërbime, për të kontribuar në rritjen e kënaqësisë së qytetarëve.

Rreth platforma **CIVIKOS**

Platforma CiviKos është një iniciativë e organizatave të shoqërisë civile në Kosovë, e themeluar për të krijuar dhe promovuar një mjedis të përshtatshëm për bashkëpunim formal dhe të strukturuar në mes të shoqërisë civile dhe institucioneve shtetërore në Kosovë.

Në rritje të vazhdueshme dhe aktualisht me rreth 300 organizata anëtare të shoqërisë civile, Platforma CiviKos është e përkushtuar për thellimin e bashkëpunimit ndërmjet organizatave anëtare, autoriteteve publike, dhe palëve të tjera të interesuara në zhvillimin e shoqërisë civile në Kosovë. Me misionin e saj për të mundësuar një mjedis të favorshëm të shoqërisë civile në Kosovë, dhe anëtarësisë së saj në të gjitha rajonet e Kosovës, Platforma CiviKos vazhdon që të angazhohet në mënyrë aktive, në mbështetjen e anëtarëve të saj që veprojnë në nivel lokal dhe promovimin e pjesëmarrjes demokratike në nivel lokal.

AUDITIMI SOCIAL:

Pse mbështetet nga DEMOS dhe çfarë ka për qëllim?

DEMOS përkrahë komunat në bazë të performancës së tyre, duke përdorur Grantin e Performancës si mjet kryesor të saj. Sa më e mirë të jetë performanca e komunës, aq më e lartë është shuma e grantit. Performanca komunale vlerësohet përmes Sistemit të Menaxhimit të Performancës Komunale (SMPK) të Ministrisë së Administrimit të Pushtetit Lokal (MAPL).

Duke zhvilluar konkurrencën pozitive në mes të komunave, granti i performancës rrjedhimisht nxitë ndryshime pozitive në sjelljen e komunave për përmirësimin e qeverisjes demokratike, menaxhimit financiar dhe burimeve njerëzore, transparencës dhe integritetit.

Përveç Grantit të Performancës, DEMOS ofron asistencë teknike për stafin komunal që i fuqizon ata për të dhënë rezultate më të mira. Asistenca teknike ofrohet në fushat ku performanca konsiderohet të jetë më e dobët.

DEMOS gjithashtu përkrahë qeverinë qendrore në politikat sistemike, për një kornizë më të favorshme për qeverisje të decentralizuar.

Sipas komponentës së parë të projektit, DEMOS III synon të hapë të dhënat për një shqyrtim më të gjerë publik mbi performancën komunale dhe të inicojë auditime sociale për të monitoruar ndikimin e projekteve të Grantit të Performancës Komunale (MPG) tek qytetarët.

Qëllimi i kësaj ndërhyrjeje është të përfshijë organizatat e shoqërisë civile dhe qytetarët në kryerjen e auditimeve sociale për të monitoruar projektet e Grantit të Performancës Komunale (MPG) të zbatuar nga komunat.

Për të zbutur rreziqet e besueshmërisë së fondeve të Grantit të Performancës, dhe njëkohësisht për të monitoruar ndikimin e projekteve tek qytetarët, DEMOS ka vendosur auditime sociale brenda Grantit të Performancës Komunale (në sistem). Auditimet sociale do të përfshijnë edhe monitorimin e performancës dhe proceset e planifikimit të projekteve në nivel komunal. Projekti do të mbështesë zhvillimin e mjeteve dhe metodologjive të kampionimit, duke përfshirë trajnime për të kryer me sukses auditime të tilla sociale. Auditimet sociale të lartpërmendura do të financohen nga një pjesë e fondeve të Grantit të Performancës Komunale dhe do të zhvillohen nga organizata të shoqërisë civile. Për këtë, DEMOS do të jetë partner me OSHC-të kryesore.

HYRJE

Ky është një raport përmbledhës i Grupit të Auditimit Social të përbërë nga qytetarë aktivist, anëtarë të organizatave të ndryshme nga Janjeva, të cilët janë bashkuar grupit të Auditimit Social për të monitoruar zbatimin e projektit për Ndërtimi i Rezervuarit të Ujit dhe Rehabilitimi i Rrjetit të Ujësjetës në Janjevë.

Raporti elaboron metodologjinë e ndjekur nga Grupi i Auditimit Social, veprimet për mbledhjen e të dhënave - duke përfshirë vizitat në terren dhe diskutimet me Kryetarin dhe përfaqësues të Komunës, dhe elaborimin e gjetjeve dhe rekomandimeve.

Auditimi social është bërë i mundur falë mbështetjes së Projekti për Decentralizim dhe Përkrahjen e Komunave (DEMOS), projekt i bashkëfinancuar nga Bashkimi Evropian, Zvicra, Suedia dhe Norvegjia, i zbatuar nga HELVETAS Swiss Intercooperation-Kosovo.

DEMOS përmes këtij aktiviteti synon të instalojë auditimin social si pjesë të kulturës së monitorimit qytetar për projektet kapitale të zbatuara nga komunat.

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Gjatë muajit dhjetor 2022, me mbështetjen nga Projekti DEMOS, Platforma CiviKos ka identifikuar një grup qytetarësh dhe përfaqësuesish të grupeve të organizuara të qytetarëve për të analizuar investimin kapital të Komunës së Lipjanit, që kishte për qëllim ndërtimin e rezervuarit të ujit dhe rehabilitimin e rrjetit të ujësjellësit në Janjevë.

Investimi në fjalë, me vlerë prej EUR 32,930.94, përfshinte dy pjesë:

- 1) Ndërtimin e rezervuarit në kapacitet prej 80 metër kub; dhe
- 2) Rehabilitimin e rrjetit të ujësjellësit në Janjevë.

Gjatë kësaj periudhe, gjashtëmbëdhjetë qytetarë kanë marrë pjesë në takime në terren dhe takime me Kryetarin dhe përfaqësues tjerë të Komunës së Lipjanit. Përbërja e Grupit të Auditimit Social është përcaktuar në bazë të ndikimit që ka projekti i Komunës në grupe të ndryshme të popullsisë, e sidomos ato të marginalizuara. Më saktësisht, Platforma CiviKos ka ftuar për të marrë pjesë personat që gjithashtu njohin natyrën e punës, duke qenë që projekti i monitoruar është mjaft teknik. Përveç që në këtë auditim social është stimuluar pjesëmarrja e grave, diversiteti etnik dhe përfshirja e të rinjve, vlen të theksohet se grupi në përbërje kishte edhe gjeodet, hidro-inxhinier, biolog, e qytetarë aktiv, të cilët kontribuan në kuptimin më të lehtë të kërkesave dhe detyrimeve kontraktuale. Pjesë e grupit ishin edhe pjesëtarët e komunitetit kroat dhe rom që jetojnë në Janjevë.

Projekti i Komunës, i kontraktuar përmes procedurës së negociuar pa publikim të njoftimit të kontratës, me emrin '**Ndërtimi i Rezervuarit të Ujit dhe Rehabilitimi i Rrjetit të Ujësjellësit në Janjevë**', i përfunduar me datë 15 tetor 2022, sipas Grupit të Auditimit Social është zbatuar sipas kontratës. Sidoqoftë, Grupi i Auditimit Social ka ngritur disa shqetësime lidhur me funksionalitetin e këtij projekti kapital. Ndonëse zgjidhja e problemit të furnizimit me ujë të pijshëm ishte ndër prioritetet kryesorë të banorëve të Janjevës¹, analiza e këtij projekti kishte gjetur se komuniteti nuk ishte konsultuar fare në fazën e planifikimit të tij. Si pasojë e mungesës së konsultimit në këtë fazë, kishte ardhur edhe deri te ngritja e shqetësimeve dhe pakënaqësive në mesin e banorëve se ky investim nuk do ta zgjidhte problemin e tyre të furnizimit me ujë të pijshëm. Për më shumë, kishin mbetur të pa adresuara shqetësimet lidhur me kapacitetin prurës të pikës së marrjes së ujit, vonesat në furnizim si pasojë e kalimit nëpër disa rezervuar para arritjes në rezervuarin e ri -

¹ Dëgjimi buxhetor i organizuar nga Komuna me banorët e Janjevës për buxhetin 2019 dhe Kornizën Afatmesme Buxhetore 2019 – 2021, i mbajtur në shkollën fillore "Shtefan Xheçovi", me 28.08.2018 ora 17.00 (<https://kdi-kosova.org/wp-content/uploads/2019/12/Prioritetet-e-qytetar%C3%ABve-t%C3%AB-Lipjanit.pdf>)

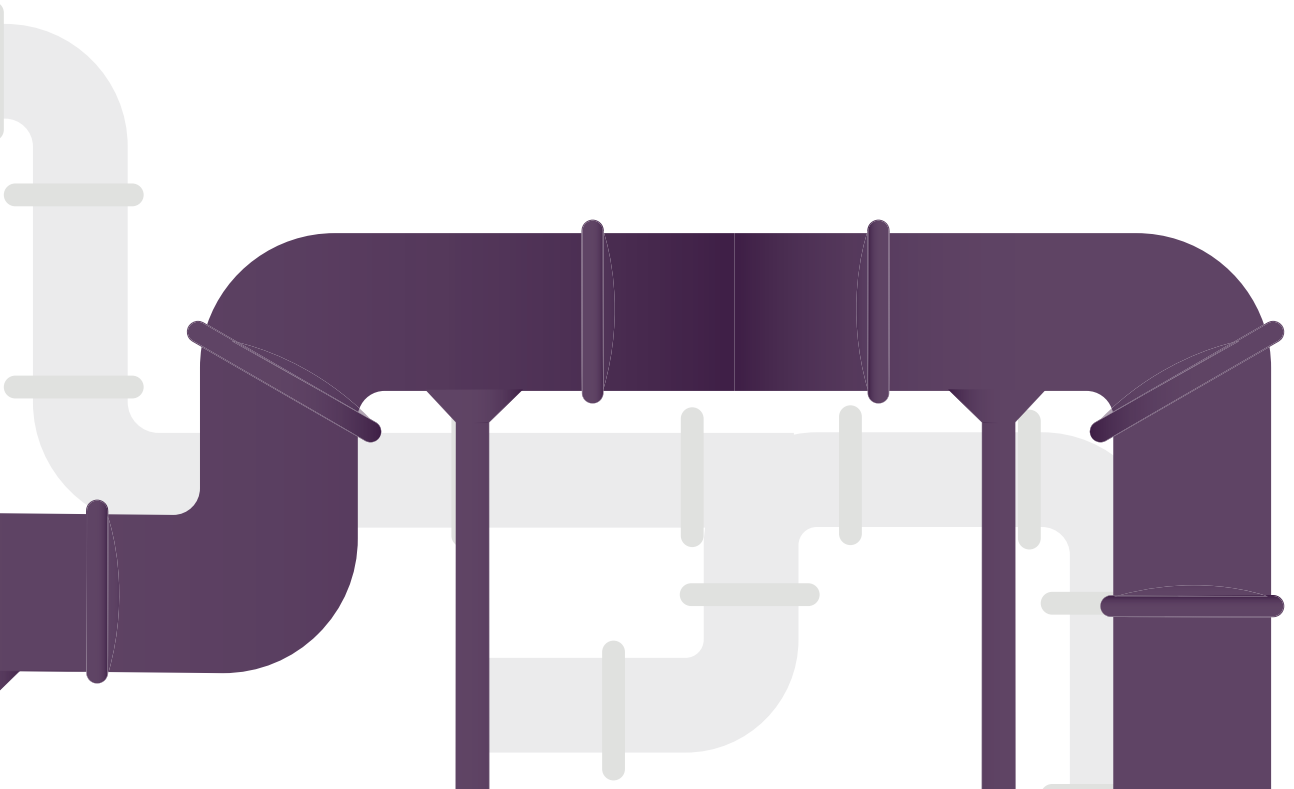
prej nga pastaj shpërndahet me rënie të lirë, rreziqet e humbjes së ujit nga rrjeti i degraduar dhe dyshimet për rrjedhje në shtëpitë e pabanuara. Po ashtu Grupi i Auditimit Social kanë adresuar edhe shqetësimet e tyre për ujëmatësit e vjetër dhe kyçjen e shtëpive të cilat edhe më tutje furnizohen nga pusët private, dhe me një theks në lagjen e banuar nga komuniteti rom.

Monitorimi po ashtu ka identifikuar se në buxhetin e Republikës së Kosovës për vitin 2023 nuk ka asnjë linjë, qoftë në buxhetin komunal apo atë të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Ambientit, për investime në rregullimin e ujësjellësit në Janjevë. Po ashtu, edhe në Kornizën Afatmesme Buxhetore 2023-2025 të Komunës së Lipjanit nuk ka asnjë planifikim për investime shitesë në çështjet që ndërlidhen me rregullimin e furnizimit me ujë të pijshëm në Janjevë. Mirëpo, Grupi i Auditimit Social ka gjetur se tek zotimi financiar në planin strategjik të Kompania Rajonale e Ujësjellësit (KRU) Prishtina janë ndarë EUR 1,0250,00000 për “Ndërrimin dhe Ndërtimin e Rrjetit të Ujit për Përmirësimin e Furnizimit dhe Zvogëlimin e Humbjeve në Zonën e Shërbimit të KRU Prishtina (Prishtinë, Lipjan, Podujevë, Obiliq, Shtime, Fushë Kosovë, Graçanicë dhe Drenas)”. Megjithatë, nuk ka asnjë informacion nëse në këtë planifikim janë përfshirë mjetet financiare të nevojshme për të investuar në tubacionin e vjetërsuar dhe parandalimin e humbjes së ujit, kyçjen e lagjes së romëve në ujësjellës, si dhe investimi në sigurimin e burimeve të mjaftueshme të ujit - të gjitha këto në Janjevë.

Synimi i Grupit për Auditim Social është që Komuna e Lipjanit, përveç përmirësimit të komunikimit të mirëfilltë me qytetarë, e sidomos në projektet të cilat ndikojnë direkt në jetën e tyre, të rris presionin ndaj institucioneve përgjegjëse publike drejt rritjes së investimeve në këtë territor lidhur me këtë çështje. Përmirësimi i tubacionit do të rezultonte në eliminimin e humbjes së ujit, i cili është problem madhor duke pasur parasysh mungesën e burimeve të mjaftueshme për të furnizuar me ujë të pijshëm jo vetëm Janjevën, por edhe fshatrat e tjerë përreth. Për më shumë, inspektimi i rrjedhjeve në shtëpitë e pabanuara dhe marrja e masave të duhura do të ndikonte në ruajtjen e ujit, por edhe në përmirësimin e borxheve nga taksat.

Komuna e ka mirëpritur angazhimin qytetar për të përmirësuar zbatimin e projektit në fjalë. Kryetari i Lipjanit, së bashku me Nënkryetarin dhe Drejtorin e Shërbimeve Publike, kanë diskutuar gjetjet e Grupit të Auditimit Social dhe kanë ofruar shpjegime për disa nga gjetjet. Gjithashtu, Drejtoria e Shërbimeve Publike sqaroi se problemi i furnizimit me ujë nuk qëndron tek rezervuari, por te mungesa e burimeve të ujit të pijshëm në Janjevë dhe sqaroi për qytetarët se aktualisht Janjeva dhe 16 fshatra të tjera, me 23-26 mijë banorë, furnizohen nga gjithsej pesë burimet ekzistuese të ujit. Nënkryetari gjatë takimit po ashtu njoftoi pjesëtarët e Grupit të Auditimit Social se sapo ishin zotuar mjetet për një investim në vlerë të EUR 800,000.00, në bashkëfinancim me Ministrinë e Kulturës, Ministrinë për Zhvillim Ekonomik dhe UNDP-në, e që kishte për fokus investimet në sektorin e ujit me qëllim të zgjidhjes së këtij problemi. Përfaqësuesit nga Drejtoria e Shërbimeve Publike po ashtu deklaruan se ishin në kontakt të vazhdueshëm me KRU Prishtina për rehabilitimin e rrjetit të ujësjellësit dhe kyçjen e shtëpive të mbetura në rrjet.

Të gjitha palët e përfshira ishin mirënjohëse për ndihmën e ofruar nga Platforma CiviKos dhe DEMOS, për të thelluar bashkëpunimin e komunës me qytetarët. Duke u bazuar në gjetjet dhe rekomandimet e dalë nga procesi i auditimit social, Grupi i Auditimit Social do të vazhdojë të monitorojë angazhimin e të zyrtarëve komunal për zbatimin e rekomandimeve që kanë dalë nga ky raport dhe do t'i mbajnë të informuar qytetarët për këtë gjë.

RRETH AUDITIMIT SOCIAL

Sipas udhëzuesit të përgatitur nga DEMOS, auditimi social është njëra nga disa qasjet drejt arritjes së llogaridhënies sociale, përmes një procesi të angazhimit konstruktiv ndërmjet qytetarëve, qeverisë, shoqërisë civile, dhe në disa raste edhe palëve të interesuara të sektorit privat për të vlerësuar sjelljen dhe performancën e zyrtarëve publik, udhëheqësve të zgjedhur dhe ofrueseve të shërbimeve që përdorin burimet publike për të ofruar shërbime, për të përmirësuar mirëqenien e komunitetit dhe për të mbrojtur të drejtat e njerëzve.

Auditimi social bazohet në parimet themelore të qeverisjes demokratike dhe të mirë, që do të thotë se procesi është pjesëmarrës, gjithëpërfshirës, transparent, me qasje në informatat e nevojshme dhe se vendimmarrësit dhe politikë bërësit mbahen përgjegjës.

Auditimet sociale nuk duhet të ngatërrohen me auditimet formale dhe financiare, mirëpo ato janë element thelbësor me potencial të plotësojnë auditimet financiare tradicionale për të ndihmuar institucionet publike të krahasojnë performancën e tyre të përgjithshme. Raportet e auditimit social, e në veçanti rezultatet që gjenerohen nga to, mund të përdoren për t'u përfshirë edhe në planet vjetore të auditimit të brendshëm të komunave.

Auditimet sociale ndonjëherë ndërmerren si një ngjarje e vetme, por janë më efektive kur kryhen në mënyrë sistematike si një proces që realizohet në intervale të rregullta. Për të mundësuar këtë, është thelbësore të ndërtohet një mirëkuptim i përbashkët dhe pronësi reciproke e auditimit social ndërmjet palëve përkatëse të interesuara. Kur janë të suksesshme, proceset e llogaridhënies sociale çojnë në përmirësimin e menaxhimit të burimeve publike, zbatimin e projekteve dhe ofrimin e shërbimeve dhe politikave publike nga të cilat përfitojnë njerëzit, veçanërisht grupet e marginalizuara të shoqërisë. Nëse kryhet rregullisht dhe në mënyrë konstruktive, procesi dhe rezultatet e tij kanë treguar se forcojnë besimin e ndërsjellë ndërmjet qytetarëve dhe institucioneve qeveritare.

Bashkëpunimi në mes të DEMOS dhe Platforma CiviKos ka për qëllim krijimin e infrastrukturës për auditim social. Meqë është një formë e re e bashkëpunimit në mes të qytetarëve dhe autoriteteve publike, ndërtimi i kapaciteteve është i domosdoshëm. Andaj, ky bashkëpunim ka filluar me pilotim të auditimit social në katër komuna: Pejë, Kamenicë, Lipjan dhe Rahovec. Përmes aktiviteteve në këtë projekt, DEMOS dhe Platforma CiviKos synojnë të instalojnë këtë metodologji tek autoritetet publike në Kosovë dhe shoqëria civile, në mënyrë që të zhvillohet edhe më tutje si praktikë në të ardhmen për projekte të ndryshme kapitale.

HAPAT E PROCESIT TË AUDITIMIT SOCIAL

Platforma CiviKos duke u bazuar në hapat e metodologjisë së auditimit social të DEMOS, ka punuar aktivisht në krijimin e infrastrukturës për monitorimin e katër projekteve kapitale në katër komunat partnere. Gjegjësisht, në Pejë, Kamenicë, Lipjan dhe Rahovec. Metodologjia dhe qasja janë ndërtuar përgjatë një procesi dhe diskutimi të thukët në mes të Platformës CiviKos dhe DEMOS. Pjesët në vazhdim do të shtjellojnë secilin hap që ka formësuar këtë bashkëpunim dhe ka vënë themelet për zhvillimin e konceptit të auditimit social në Kosovë.

METODOLOGJIA

Përzgjedhja e Projekteve dhe Komunave

Një ndër pjesët e rëndësishme të procesit të Auditimit Social e përbën përzgjedhja e komunave dhe projekteve që do të monitorohen nga grupet e auditimit social. Fillimisht, procesit të përzgjedhjes u janë nënshtruar vetëm komunat që kanë përfituar nga granti i performancës. Hapi i parë ka qenë listimi i komunave dhe projekteve në mënyrë që të krijohet një bazë solide për zhvillimin e auditimit social.

Hapi fillestar ka qenë i udhëhequr nga DEMOS, që në bashkëpunim me Platformën CiviKos dhe Ministrinë e Administrimit dhe Pushtetit Lokal (MAPL), kanë dërguar te të gjitha këto komuna një kërkesë për shprehje të interesimit/vullnetit për të pilotuar auditimin social. Kësaj kërkesë u janë përgjigjur pozitivisht komunat në masë të madhe, dhe rrjedhimisht ato që komuna që kanë shprehur gatishmërinë të bashkëpunojnë për zbatimin e auditimit social janë vendosur në listën e komunave potenciale për ta pilotuar auditimin social.

Pas përfundimit të fazës së parë, DEMOS së bashku me Platformën CiviKos dhe MAPL kanë bërë përzgjedhjen e projekteve duke u bazuar në kriteret si më poshtë:

Statusi i projektit (nëse është në përfundim, mbi 50% e punëve janë të përfunduara, apo është në fazën fillestare);

Targetimi dhe ndikimi i lartë apo i ulët i projekteve për grupet e marginalizuara si gratë, të rinjtë, të moshuarit, personat me nevoja të veçanta dhe komunitetet jo shumicë;

Natyra e projektit dhe fusha e ndikimit me prioritet në fushat e arsimit, shëndetësisë dhe ambientit;

Vlera e grantit e alokuar për realizimin e projektit kapital.

Si rezultat, projektet të cilat kanë marrë më shumë pikë duke u bazuar në kriteret e lartpërmendura janë propozuar për auditim social.

Projektet e përzgjedhura janë:

- Rregullimi i Parkut Karagaq në Komunën e Pejës;
- Projekti për shpërndarjen e ujit për fshatrat Hogosht dhe Lisockë në Komunën e Kamenicës;
- Ndërtimi i infrastrukturës për persona me nevoja të veçanta në Komunën e Rahovecit (Rahovec, Xërxë, Fortesë, Krushë e Madhe, Celinë, Hoqë e Vogël, Optrushë, Malësi e Vogël, Ratkoc, Dejn dhe Qifllak); dhe
- Ndërtimi i Rezervuarit të Ujit dhe Rehabilitimi i Rrjetit të Ujësjetës në Janjevë në Komunën e Lipjanit.

Komunat të cilat janë përzgjedhur për auditim social janë njoftuar zyrtarisht dhe të gjitha kanë shprehur gatishmërinë për të pilotuar auditimin social për projektet përkatëse të përzgjedhura.

Pas përzgjedhjes së projektit, ka filluar faza vijuese dhe më e rëndësishme e projektit – vendosja e bashkëpunimit me komunat e përzgjedhura dhe themelimi i grupeve për auditim social në terren. Kjo fazë përfshinë ishte edhe pjesa kryesore dhe e domosdoshme për një auditim social të suksesshëm.

- **Takimi përgatitor me ekzekutivin komunal:** DEMOS së bashku me Platformën CiviKos kanë zhvilluar takime me kryetarët dhe përfaqësues të komunave të Pejës, Rahovecit, Kamenicës dhe Lipjanit për t'i njoftuar së afërmi me procesin e auditimit social, si për shkëmbimin e informatat e nevojshme për projektet në fjalë. Këto takime përveç informimit të institucioneve, kanë shërbyer edhe si një mundësi për zhvillimin dhe mirëmbajtjen e bashkëpunimit në mes të qytetarëve dhe institucioneve lokale.

- **Përzgjedhja e kujdesshme e grupeve të auditimit social:** Një nga hapat më sfidues në këtë proces ishte përzgjedhja e grupeve të auditimit social. Platforma CiviKos e ka zhvilluar këtë hap në bashkëpunim me komunat dhe me organizatat anëtare në secilën komunë – meqë CiviKos ka një rrjet të pasur të organizatave jo-qeveritare që operojnë në nivel lokal në të gjithë Kosovën.

Grupet e auditimit social në katër komunat partnere janë përzgjedhur me kujdes të veçantë. Si kriter gjatë përzgjedhjes është marrë parasysh interesimi i qytetarëve për t'u bashkuar me grupin, si dhe ndikimi që ka projekti në jetën e tyre. Rëndësi e veçantë i është kushtuar besimit që anëtarët e komunitetit të jenë sinqerisht të bindur se grupi i auditimit social përfaqëson interesat e tyre. Një element tjetër shumë i rëndësishëm gjatë identifikimit të grupit ka qenë edhe përfaqësimi i grupeve të marginalizuara, apo nënpërfaqësuar, duke ju dhënë zë të barabartë gjatë procesit të auditimit social. Platforma CiviKos përveç qytetarëve pjesëtarë të komunitetit, ka përfshirë po ashtu edhe organizatat e shoqërisë civile që veprojnë në nivel lokal. Përfshirja e organizatave është bërë me qëllim të përfitimit nga metodologjia e auditimit social e cila mund të replikohet nga ta në të ardhmen për projekte të ngjashme.

- **Trajnimi i grupeve të auditimit social:** Meqë auditimi social është koncept shumë i ri në Kosovë, DEMOS ka rekomanduar që menjëherë pas përzgjedhjes së grupeve të auditimit social të fillohet me trajnimin për auditimin social dhe informatave bazë për projektin e përzgjedhur. Në këtë fazë ekipi i DEMOS ka qenë shumë mbështetës duke ofruar asistencë edhe në trajnimin e grupeve të auditimit. Në këtë fazë janë zbërthyer të gjitha projektet e përzgjedhura dhe është krijuar kohezioni në mes të grupit.

- **Takimet e rregullta të grupeve të auditimit social:** Platforma CiviKos ka lehtësuar takimet e rregullta të grupeve të auditimit social. Gjatë takimeve të rregullta, grupet e auditimit social janë takuar në zonat ku veprojnë dhe kanë analizuar zbatimin e projektit e po ashtu kanë identifikuar gjetjet specifike.

Me qëllim të vërtetimit të gjetjeve, pranimit të informatave shtesë dhe largimit të keqkuptimeve apo keqinterpretimeve, grupet e auditimit social janë takuar edhe me përfaqësuesit e komunave përkatëse ku ishte planifikuar zbatimi i auditimit social. Grupet e auditimit social kanë zhvilluar edhe takime në terren për të parë së afërmi realizimin e investimeve që janë bërë lidhur me projektet në fjalë, dhe për të analizuar nivelin e zbatimit të projektit. E gjitha kjo është bërë me qëllim të evidentimit të gjetjeve gjatë procesit të monitorimit. Përveç vërtetimit të gjetjeve, këto takime kanë synuar ndërtimin e një fryme bashkëpunimi në mes të qytetarëve dhe institucioneve.

- **Përgatitja e pyetjeve dhe treguesve të auditimit social:** Grupet e auditimit social në katër komunat pilotuese kanë përpiluar pyetje specifike për komunën, kanë mbajtur takime me kryetarët e komunave, dhe drejtorët e drejtorive përkatëse për projektin që është monitoruar. Këto pyetje janë zhvilluar me inputet e qytetarëve në takimet e rregullta përmes një procesi të lehtësuar nga Platforma CiviKos dhe me mbështetjen e ekipit të DEMOS.

Pas takimit me komunat dhe marrjes së informatave, sipas nevojës janë dërguar edhe kërkesat me shkrim për sigurim të informatave apo dokumentacionit shtesë në lidhje me projektin. Pas grumbullimit të informatave dhe dokumenteve relevante janë përpiluar gjetjet kryesore dhe rekomandimet për komunën.

- **Nënshkrimi i memorandumeve të bashkëpunimit me katër komunat partnere:**

Me qëllim të formalizimit të bashkëpunimit me komunat pilotuese, Platforma CiviKos ka nënshkruar memorandume bashkëpunimi me katër komunat partnere. Memorandumi i bashkëpunimit formalizon bashkëpunimin në mes të Platformës CiviKos dhe komunave partnere. Me anë të memorandumeve të nënshkruara komunat janë dakorduar që të përpilojnë një plan të veprimit 3-6 muaj pas procesit të monitorimit, atëherë kur grupi i qytetarëve të ketë të përpiluar raportin e monitorimit dhe prezantuar gjetjet dhe rekomandimet e tyre. Kjo me qëllim për të siguruar përcjelljen dhe progresin e arritur në drejtim të adresimit të gjetjeve dhe rekomandimeve.

PROCESI I AUDITIMIT SOCIAL NË KOMUNËN E LIPJANIT

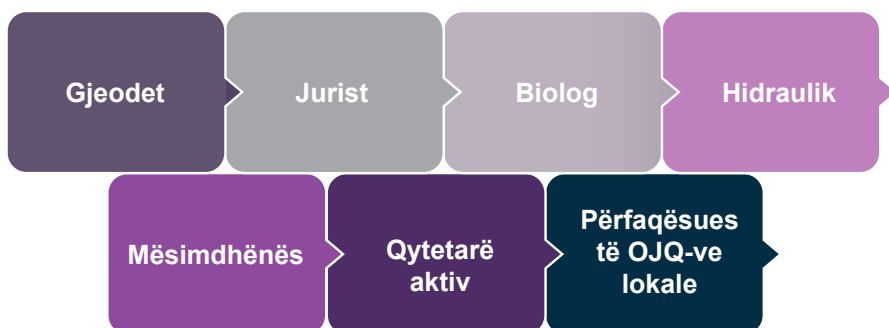
Themelimi i Grupit të Auditimit Social në Lipjan

Auditimi social në Komunën e Lipjanit ka filluar me vonesë, meqë fillimisht kjo Komunë nuk ishte e përzgjedhur në projekt. Mirëpo edhe pse me lansim më të vonuar, procesi i auditimit social në këtë Komunë ka qenë shumë i efektshëm, kryesisht për shkak të vullnetit të qytetarëve për të qenë pjesëmarrës në këtë projekt.

Më qëllim të identifikimit dhe përzgjedhjes së pjesëtarëve të Grupit të Auditimit Social në Lipjan, pas takimit informues me Komunën e Lipjanit, Platforma CiviKos fillimisht ka kontaktuar përfaqësues të Këshillit Lokal në Janjevë. Për të sjellur diversitet në grup, pas vizitave në terren janë identifikuar edhe qytetarë të tjerë aktiv në Janjevë, respektivisht ata të cilët janë ndikuar nga projekti. Grupit të Auditimit Social në Janjevë i janë bashkangjitur edhe pjesëtarë nga komuniteti kroat dhe rom që jetojnë në Janjevë. Përveç qytetarëve aktiv dhe pjesëtarëve të komuniteteve të ndryshme që jetojnë në Janjevë, pjesëtarë të grupit kanë qenë edhe përfaqësues të organizatës The Ideas Partnership.

Në total, në Lipjan janë identifikuar dhe përzgjedhur 16 anëtarë, prej të cilëve njëmbëdhjetë janë burra dhe gjashtë janë gra. Pra kjo komunë, përveç diversitetit etnik, ka edhe përfaqësimin gjinor të kënaqshëm për të arritur një grup gjithëpërfshirës.

Sa i përket profesioneve, anëtarët e Grupit të Auditimit Social në Lipjan janë si më poshtë:

Menjëherë pas konsolidimit të Grupit të Auditimit Social në Lipjan, Platforma CiviKos ka organizuar trajnimin në Restaurant Mangall në Janjevë me 3 dhjetor 2022. Ky trajnim është mbajtur në bashkëpunim me DEMOS, të cilët kanë shprehur vullnetin për të asistuar në këtë fazë. Gjatë trajnimit pjesëmarrësit kanë mësuar rreth funksionimit të nivelit lokal, procesit të monitorimit të kontratave si qytetarë aktiv, si dhe janë njoftuar me hapat e procesit të auditimit social.

Takimet e Rregullta të Grupit të Auditimit Social në Janjevë

Menjëherë pas trajnimit dhe konsolidimit të Grupit, pjesëtarët kanë filluar takimet e rregullta. Grupi i Auditimit Social në Lipjan gjithsej ka mbajtur pesë takime, në mesin e të cilave edhe dy takime me përfaqësues të Komunës të Lipjanit.

Qëllimi Specifik i Grupit të Auditimit Social në Janjevë

Qëllimi specifik i Grupit të Auditimit Social në Janjevë ka qenë matja e ndikimit të zbatimit të projektit 'Ndërtimi i Rezervuarit të Ujit dhe Rehabilitimi i Rrjetit të Ujësjellësit në Janjevë'. Specifikisht, që përmes monitorimit qytetar të shoh nëse projekti i realizuar i përgjigjet nevojave të kategorive të ndryshme qytetarëve që jetojnë në Janjevë. Elemente tjera të rëndësishme për Grupin kanë qenë edhe efikasiteti i zbatimit të kontratës, kostoja e zbatimit të kontratës dhe përfshirja e komunitetit në vendimmarrje.

Indikatorët e performancës të përgatitur nga Grupi i Auditimit Social për projektin e monitoruar janë si vijon:

- Organizimi i konsultimit publik me qytetarët që ndikohen drejtpërdrejtë projektit;
- Realizimi i projektit sipas kontratës dhe në kohën e paraparë;
- Rezervuari i ujit dhe lokacionit të tij në përmbushje të kërkesat dhe nevojave e qytetarëve të Janjevës;
- Planifikimi i kontrollimit të ujit, gjegjësisht rrjedhje të pakontrolluar, në shtëpitë e pabanuara.

Kërkesat për informacion/dokumente dhe pyetjet e dërguara nga Grupi i Auditimit Social në Lipjan te Komuna e Lipjanit

Duke marrë parasysh natyrën e projektit, Grupi i Auditimit Social për të mbledhur informacion të nevojshëm për procesin, ka kërkuar nga Komuna e Lipjanit dokumentet dhe informacionet si më poshtë:

- Ftesat dhe procesverbalet që Komuna i posedon për pjesëmarrje të qytetarëve gjatë dëgjimeve buxhetore/konsultimeve publike për projektin 'Ndërtimi i Rezervuarit të Ujit dhe Rehabilitimi i Rrjetit të Ujësjellësit në Janjevë'.
- Të sigurohen procesverbalet e dëgjimeve/konsultimeve publike për projektin në fjalë.
- A është përfunduar projekti në tërësi?
- Nëse po, të sigurohet raporti i përfundimit dhe shpenzimeve të realizuara.
- Nëse jo, kur pritet të përfundohet projekti?
- A ka pasur nevojë për buxhet shtesë për zbatim të projektit?
- A ka pasur vonesa në zbatimin e projektit? Nëse po, cilat ishin e arsyet e

vonesave?

- A është monitoruar ne baza të rregullta implementimi i projektit nga ana e Komunës? A kemi ndonjë raport të monitorimit? Nëse po, të sigurohet ato.
- Nga informatat e deritanishme të Grupit të Auditimit Social, rezervuari i vendosur nuk i plotëson nevojat për të gjithë fshatin bazuar në sasinë e mbushjes. Cilat mendoni se janë shkaktarët? Fuqia e pompave të rezervuarit tek shkolla, rezervuari në hyrje të Janjevës, rrjedhjet e ujit në gypa, apo e mosmirëmbajtja?
- Çfarë veprimesh/ndërrhyrjesh ka paraparë rehabilitimi i rrjetit të ujësjellësit dhe kur pritet të përfundohen ato (p.sh. riparimet e gypave, etj.)?
- A parashihet kontrollimi i ujit për rrjedhje të pakontrolluar në shtëpitë e pabanuara?
- A ka plane për hapjen e ndonjë pusi që do të ndikonte në mbushjen efektive të rezervuarit?
- Sa fshatra furnizohen me ujë nga i njëjti burim në Lipjan që furnizon edhe Janjevën?

RRETH PROJEKTIT

Projekti	Ndërtimi i Rezervuarit të Ujit dhe Rehabilitimi i Rrjetit të Ujësjellësit në Janjevë
Çmimi total i punëve në kontratë	EUR 32,930.94
Statusi i kontratës	I përfunduar

GJETJET KRYESORE

Disa nga gjetjet kryesore për zbatimin e projektit 'Ndërtimi i Rezervuarit të Ujit dhe Rehabilitimi i Rrjetit të Ujësjetës në Janjevë' janë:

- Mungesa e konsultimit të banorëve të Janjevës gjatë planifikimit të projektit: Ky projekt është i një rëndësie të veçantë për banorët e Janjevës dhe si investim ka ardhur nga kërkesa e vet qytetarëve të Janjevës gjatë degjimeve buxhetore të organizuara nga Komuna e Lipjanit me 28 gusht 2018, të mbajtur në Shkollën Filllore "Shtjefën Gjeçovi". Duke qenë se Komuna këtë investim e ka filluar së implementuari gjatë vitit 2021, pra pas tre viteve prej se investimi në fjalë ka ardhur si kërkesë e qytetarëve të Janjevës, do të duhej të konsultohesh me ta edhe gjatë fazës së planifikimit. Në këtë mënyrë do të merrte opinionet e qytetarëve, mirëpo edhe do të informonte ata më në detaje se çfarë intervenimesh planifikohen për rrjetin e ujësjetës në këtë zonë. Ky mos-konsultim me qytetarët gjatë fazës së planifikimit të projektit ka shkaktuar paqartësi lidhur me intervenimet që do të realizoheshin me këtë projekt. Si rezultat, përderisa Janjevasit kanë shpresuar që rehabilitimi i rrjetit të ujësjetës të përfshinte gjithë rrjetin, duke qenë se ky rrjet është shumë i vjetruar dhe si i tillë ka shumë mangësi, në realitet është evidentuar se rehabilitimi i rrjetit i referohet vetëm shtrimit të gypit alternativ që e mundëson dërgimin e ujit nga rezervuari që është i pozicionuar te shkolla, gjegjësisht te rezervuari i ri i ndërtuar nga ky investim. Kjo për faktin se gypi aktual që e ka luajtur këtë rol ka qenë nga materiali i azbestit, dhe përveç vjetërsimit, është konstatuar nga ekspertët e fushës që është kancerogjen dhe shumë i dëmshëm për të rrjedhë uji nëpër të.

- Projekti i realizuar nuk e përmirëson problemin e furnizimit me ujë të qytetarëve të Janjevës: Grupi i Auditimit Social ka ngritur shqetësimet se projekti në fjalë nuk zgjidh problemin e tyre për furnizim të vazhdueshëm me ujë të pijshëm për konsumatorët aktual, por edhe kyçje të shtëpive, që aktualisht shfrytëzojnë puset private, në rrjet të ujësjetës. Banorët e Janjevës vazhdojnë të kenë mungesë të ujit për pjesën më të madhe të ditës. Ndonëse Grupi i Auditimit Social vlerëson se rezervuari i ndërtuar është në përputhje me kërkesat e kontratës, duke qenë që Janjeva ka probleme me burime të ujit dhe kapacitete furnizuese, ky rezervuar nuk arrin të mbushet dhe të siguroj ujë të vazhdueshëm për qytetarët. Rezervuari i ndërtuar rishtazi nga Komuna ka kapacitet prej 80m³, dhe përveç se kapaciteti i tij është i pamjaftueshëm për të furnizuar të gjithë banorët rregullisht dhe mjaftueshëm me ujë, rrjeti ekzistues është po ashtu tejet i vjetërsuar, dhe zona e Janjevës dhe dy Gushtericave që furnizohet nga ky rrjet janë konsumues të mëdhenj të ujit. Duhet theksuar po ashtu që për të arritur uji deri tek rezervuari i ndërtuar nga Komuna, vie fillimisht nga burimi që është ne Konjuh, kalon nëpër rezervuarin e Gushtericës, tek rezervuari që është i pozicionuar tek shkolla në Janjevë, e prej aty përmes stacionit alternativ të pompave furnizohet pjesa e poshtme e Janjevës,

ndërkaq pjesa tjetër furnizon rezervuarin e ndërtuar nga Komuna i cili për shkak të pozicionimit më në lartësi furnizon pjesën tjetër të banorëve të Janjevës përmes rënies së lirë. Më tutje, nga përfaqësuesi i Njesisë Operative të Ujësllësit në Lipjan qytetarët e Janjevës u informuan se nga burimet e Konjuhut aktualisht furnizohen rreth 17 fshatra, dhe duke qenë se një nga pesë burimet që Konjuhi ka është jashtë funksionit, si dhe janë diku rreth 23-26 mijë banorë në total që furnizohen nga këto burime, është i pamundur furnizimi i ujit 24 orë me këto kapacitete.

- Mungesa e mirëmbajtjes së rrjetit të ujësllësit: Njësia operative e ujësllësit në Lipjan, e cila funksionon në kuadër të KRU Prishtina, është përgjegjëse për mirëmbajtjen e rrjetit të ujësllësit në Komunën e Lipjanit, përfshirë 26 fshatra të kësaj Komune. Përfaqësuesit e Komunës gjatë takimit me Grupin e Auditimit Social, janë deklaruar që pavarësisht se është përgjegjësi e tyre, kjo njësi nuk ka mjete për të bërë mirëmbajtjen e rrjetit të ujësllësit për shkak edhe të borxheve të shumta të qytetarëve për shfrytëzim të ujit kundrejt kësaj njësie. Mesatarisht janë rreth 17.000 m³ që faturohen për Janjevën çdo vit, dhe një pjesë e borxhit të papaguar u takon shtëpive të pabanuara të komunitetit kroat të cilat vazhdojnë të kenë ujëmatës (pra, nuk është deklaruar askush prej tyre për ç'kyçje nga rrjeti). Si të tilla, atyre shtëpive u faturohet tarifa fikse. Rrjedhjet e shumta që një pjesë e shtëpive të pabanuara konsiderohet se kanë, si dhe rrjedhjet përgjatë gypave të rrjetit të cilat nuk mirëmbahen dhe nuk monitorohen rregullisht nga Njësia Operative në Lipjan, po ashtu janë arsye që ndikojnë në këto fatura të jenë joreale në të njëjtën kohë që banorët hasin në furnizime jo të mjaftueshme me ujë.

- Mungesa e informacioneve të qarta lidhur me investimet e nevojshme për adresimin e problemit të furnizimit me ujë të pijshëm në Janjevë: Grupi i Auditimit Social ka gjetur se në buxhetin e Republikës së Kosovës për vitin 2023 nuk ka asnjë linjë, qoftë në buxhetin komunal apo atë të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Ambientit, për investime në rregullimin e ujësllësit në Janjevë. Po ashtu, edhe në Kornizën Afatmesme Buxhetore 2023-2025 të Komunës së Lipjanit nuk ka asnjë planifikim për investime shtesë në çështjet që ndërlidhen me rregullimin e furnizimit me ujë të pijshëm në Janjevë. Mirëpo, Grupi i Auditimit Social ka gjetur se tek zotimi financiar në planin strategjik të KRU Prishtina janë ndarë EUR 1,0250,00000 për “Ndërrimin dhe Ndërtimin e Rrjetit të Ujit për Përmirësimin e Furnizimit dhe Zvogëlimin e Humbjeve në Zonën e Shërbimit të KRU Prishtina (Prishtinë, Lipjan, Podujevë, Obiliq, Shtime, Fushë Kosovë, Graçanicë dhe Drenas)”. Megjithatë, nuk ka asnjë informacion nëse në këtë planifikim janë përfshirë mjetet financiare të nevojshme për të investuar në ndërtimin e një rrjeti të ri të furnizimit me ujë për Janjevën.

Gjatë takimit të mbajtur në mes të Grupit të Auditimit Social, përfaqësuesve të Komunës së Lipjanit dhe përfaqësuesve të Njesisë Operative të Ujësllësit në Lipjan, me datë 02.02.2023, Grupi i Auditimit Social u informua për planifikimet e ndërrimit të rrjetit ekzistues të ujësllësit në Janjevë me një rrjet tërësisht të ri. Fjala është për një projekt të ri përmes së cilit Komuna e Lipjanit planifikon të ndërtojë dhe rregullojë rrjetin e kanalizimit dhe ujësllësit në Janjevë. Kosto e këtij projekti pritet të jetë rreth EUR 800,000.00, dhe është në bashkëpunim me Ministrinë e

Kulturës dhe UNDP-në si donatorë për të mbrojtur po ashtu pjesën e trashëgimisë kulturore në Janjevë gjatë shtrimit të këtij rrjeti, dhe në bashkëfinancim me Ministrinë e Zhvillimit Rajonal. Nga Nënkryetari i Komunës së Lipjanit deklarohet se mjetet për këtë investim tashmë janë zotuar dhe pritjet së shpejti të fillohet me implementimin e tij. Ky është një lajm shumë premtues për qytetarët e Janjevës që ishin pjesë e auditimit social, pasi që duket se aktivizimi i tyre në këtë drejtim dhe trajtimi i kësaj problematike përmes mjeteve të llogaridhënies sociale ka pasur ndikim dhe ata po arrijnë qëllimin që të rregullojnë problemin e furnizimit në ujë, i cili është problem që po i përcjell tash e shumë vite.

REKOMANDIMET

- Komuna e Lipjanit duhet të përmirësoj komunikimin me qytetarë, sidomos në projektet të cilat ndikojnë direkt në jetën e tyre. Këto konsultime duhet të jenë sidomos në fazat e dizajnit dhe planifikimit të projekteve, në mënyrë që investimet të jenë sa më të afërta me nevojat e qytetarëve, dhe që të eliminohen paqartësitë rreth investimit, e të cilat mund të ndikojnë në rritjen e pakënaqësisë së qytetarëve dhe uljen e besimit në institucione.
- Pas deklarimit të Komunës se veçse janë zotuar mjetet për fillimin e rehabilitimit të rrjetit të ujësjellësit në Janjevë, Komuna duhet të sigurohet për përfshirjen e qytetarëve në procesin e planifikimit me qëllim të identifikimit të problemeve aktuale me të cilat ballafaqohen qytetarët e Janjevës, nevojat që kanë dhe evitimin e mangësive apo lëshimeve në projekt, e që përfundimisht do të mund të rezultojnë në përshtypje negative të shërbimit ndaj qytetarit.
- KRU Prishtina dhe Komuna e Lipjanit duhet të angazhohen për të gjetur një modalitet për të zbatuar përgjegjësitë që iu takojnë rreth mirëmbajtjes së rrjetit të ujësjellësit në Janjevë. Një ndër format për të arritur një gjë të tillë do të ishte përmes adresimit të borxhit të akumuluar, në mënyrë që vlera e borxhit të jetë sa më reale kundrejt shfrytëzuesëve të rrjetit, si dhe njësi operative të akumulojë fonde të cilat do të mund t'i përdorte në mirëmbajtjen e rrjetit.

LISTA E PËRBËRJES SË GRUPIT TË AUDITIMIT SOCIAL

	Emri dhe Mbiemri	Organizata/Profesioni
1	Visar Bikliqi	Gjeodet
2	Rahim Krasniqi	Jurist
3	Majlinda Krasniqi	Aktiviste
4	Gani Avdyli	Drejtor i Shkollës
5	Behxhet Konxheli	Qytetar aktiv
6	Mehdi Gajtoni	Hidraulik
7	Amir Gashi	Student i biologjisë
8	Maksut Gashi	Aktivist
9	Mehmetali Gradina	Qytetar aktiv
10	Miradije Gajtani	Inxhiniere
11	Marija Bakic	Qytetare aktive
12	Ana Gucic	Mësuese
13	Skender Biklic	Qytetar aktive
14	Olga Gucic	Drejtoreshë e Shkollës
15	Fehmi Bytyçi	Qytetar aktiv
16	Sunai Garipi	Qytetar aktiv

